

Projekt „Szkoła młodych geniuszy” został współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Elżbieta Biczak

**Scenariusz zajęć
z edukacji czytelniczej i medialnej w klasie szóstej
(45 min.)**

Temat: Historia i rozwój pisma

Cele:

Uczeń:

- ✓ wie co oznacza pojęcie „pismo”
- ✓ zna historie pisma oraz rozróżnia pisma: węzełkowe, paciorkowe, klinowe, obrazkowe
- ✓ potrafi odkodować zaszyfrowane zdanie
- ✓ zna rodzaje materiałów pisarskich przed wynalezieniem pisma
- ✓ wie kiedy i przez kogo został wynaleziony papier i kogo uznaje się za wynalazcę druku
- ✓ doskonali umiejętność korzystania ze słowników
- ✓ - doskonali umiejętność pracy w grupie.

Metody:

- ✓ mini wykład
- ✓ pokaz
- ✓ praca w małych grupach
- ✓ rozszyfrowanie kodu znaków

Formy: indywidualna i zbiorowa

Środki dydaktyczne:

egzemplarze słowników języka polskiego (jeden na ławkę), karty z różnymi rodzajami pisma (węzełkowe, paciorkowe, klinowe, obrazkowe,), karty pracy *Sposoby porozumiewania się ludzi przed wynalezieniem pisma i współcześnie*, wzory liter z różnych okresów dziejów, alfabet Braille’a.

Przebieg zajęć

Część wstępna

1. Zapoznanie z tematem i celami zajęć.
2. Praca w parach – uczniowie wypełniają karty pracy „*Sposoby porozumiewania się ludzi przed wynalezieniem pisma i współcześnie*” – karta pracy nr 1. Liderzy odczytują swoje prace.

Projekt „Szkola młodych geniuszy” został współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Część zasadnicza

1. Uczniowie samodzielnie definiują pojęcie „ *pismo*”, zgłaszają swoje propozycje definicji.
Weryfikacja zdefiniowanego pojęcia - praca ze słownikiem- uczniowie wyszukują w Słowniku języka polskiego definicji pojęcia „ *pismo*” . Wybrana przez nauczyciela osoba odczytuje na głos znaczenie terminu.
2. Prezentacja – historia pisma lub mini wykład – nauczyciel przedstawia krótką historię rozwoju pisma, demonstruje karty z pismem węzełkowym, paciorkowym, klinowym, obrazkowym, załącznik nr 1.
3. Ćwiczenie „Łamanie szyfrów”- uczniowie (indywidualnie) odszyfrowują zaszyfrowane zdanie - karta pracy nr2.
4. Mini wykład nauczyciela na temat historii materiałów pisarskich oraz druku z pokazem różnego rodzaju wzorami liter z różnych etapów dziejów, załącznik nr3.

Zakończenie

Prezentacja filmu : *Historia papirusu* (<https://www.youtube.com/watch?v=rmkfnA4Zvbl>)-1:48
Podziękowanie za udział w zajęciach.

Projekt „Szkoła młodych geniuszy” został współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Karta pracy nr1.

Sposoby porozumiewania się ludzi

Przed wynalezieniem pisma	Współcześnie

Projekt „Szkoła młodych geniuszy” został współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Karta pracy nr 2

Odkoduj zaszyfrowane zdanie i zapisz je.

A K N Z I E

G P S K Z

Projekt „Szkoła młodych geniuszy” został współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

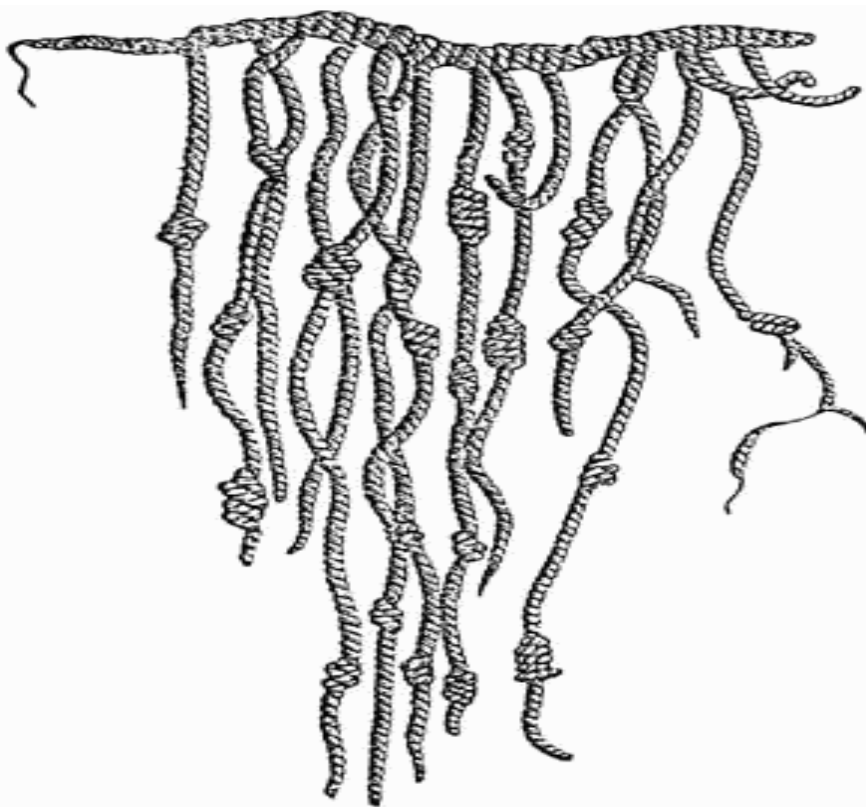
Załącznik nr 1

Dzieje pisma

Powstanie pisma- ok 4000 lat pne.

Czasy prehistoryczne

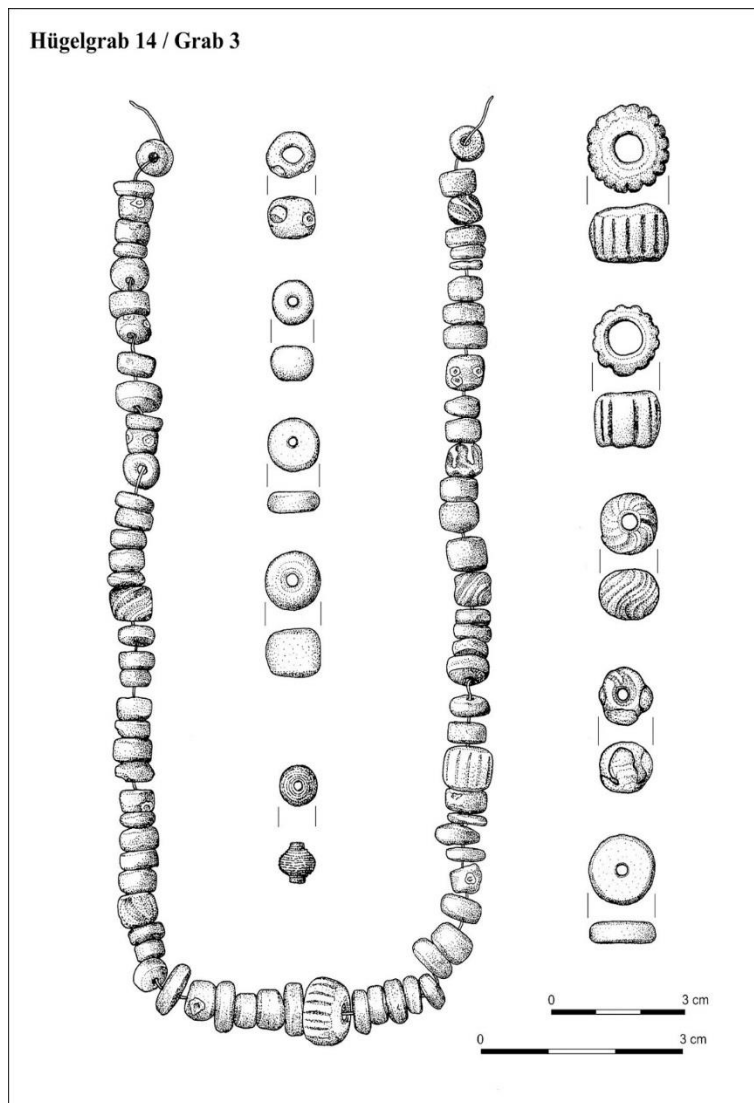
- Pierwsze pismo wyrazowe – **węzełkowe**, to pismo Inków, które składało się z grubego sznura i zawieszonych na nim cieńszych sznurków. Mając w wyobrażeniu wygląd obecnej książki można to pismo opisać w następujący sposób: sznur gruby można potraktować jako okładkę, a cieńsze sznurki jako pojedyncze strony. W zależności od treści sznurki barwiono na różne kolory. **Kipu**, bo tak nazywa się najbardziej znane pismo węzełkowe Inków to pismo , służyło przede wszystkim do naliczania podatków i notowania ważnych dat. Pismo węzełkowe używane było również w Chinach.

Projekt „Szkoła młodych geniuszy” został współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Pismo paciorkowe

- występujące w postaci różnokolorowych muszli morskich, nawleczonych na sznury. Pismo paciorkowe było używane przez niektóre plemiona indiańskie w Ameryce.

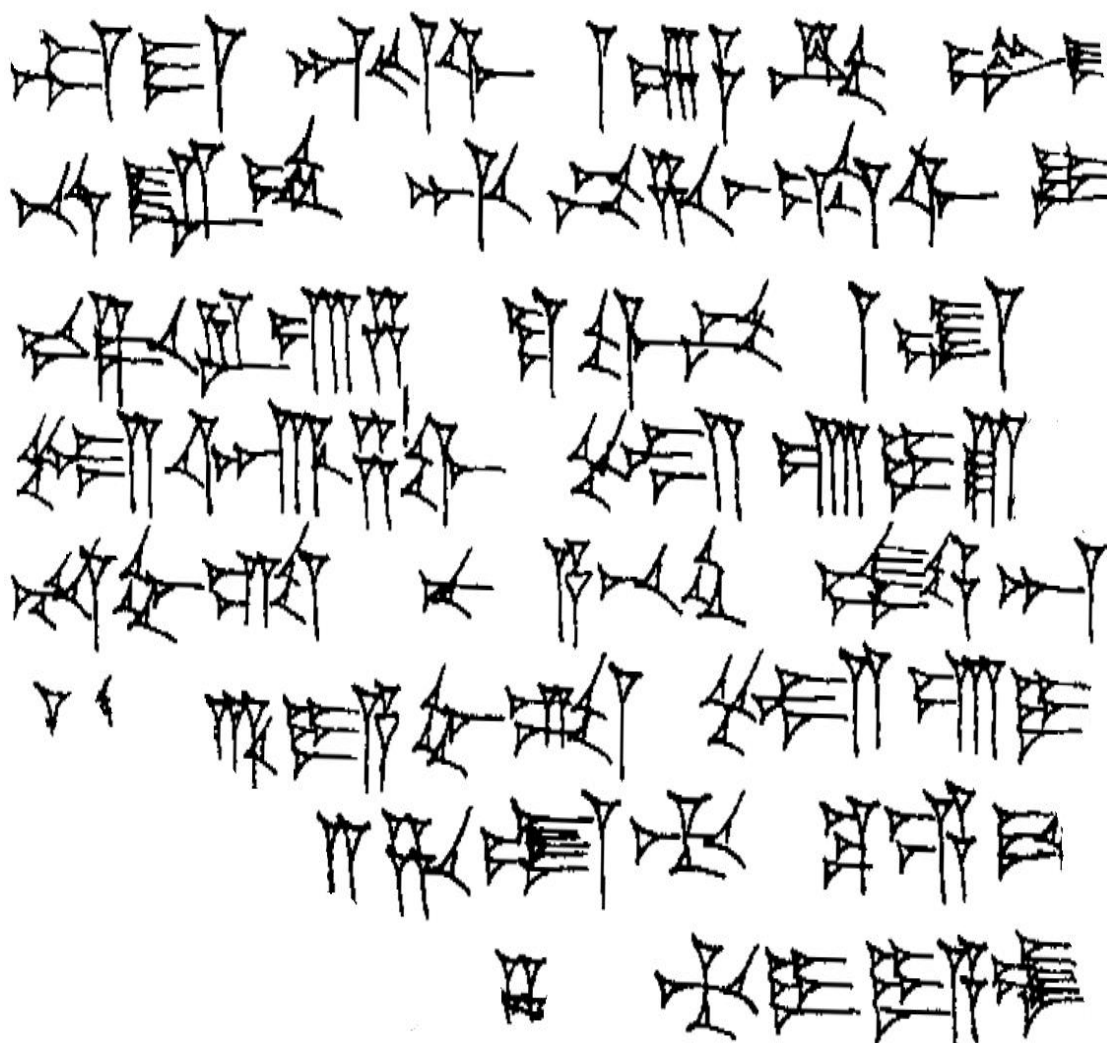

Projekt „Szkoła młodych geniuszy” został współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Strożytność

Pismo **klinowe** stworzyli mieszkańcy Mezopotamii Sumerowie ok. V tysiąclecia p.n.e.

- Charakterystyczny kształt pisma był rezultatem żłobienia w tabliczkach z miękkiej gliny rylcem wykonanym z trzciny lub kości o trójkątnym przekroju.
- Pierwotnie było to pismo obrazkowe, z czasem przekształcając się w pismo sylabowe.

Projekt „Szkoła młodych geniuszy” został współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Pismo obrazkowe (piktograficzne)

- **Piktogramy** – znaki, rysunki swoim kształtem oddające wygląd danego przedmiotu (cywilizacja Majów i Azteków)
- **Hieroglify** -w języku greckim znaczy on tyle co "rzeźbione święte znaki" ,ponieważ na początku służyły wyłącznie do zapisywania tekstów religijnych. System pisma hieroglificznego ukształtował się w III tysiącleciu p.n.e. w starożytnym Egipcie. Kształt znaków utrzymywał się przez trzy tysiące lat. Według niektórych hieroglify stanowią lokalny wytwór mieszkańców Egiptu. Niektórzy uznają za prawdopodobne, że sztukę pisania przejęli oni od Sumerów.

Projekt „Szkoła młodych geniuszy” został współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Pismo alfabetyczne

Nazwa „*alfabet*” wywodzi się od pierwszych liter alfabetu greckiego alfa + beta. Za formę tego alfabetu odpowiedzialni są Rzymianie.

ALFABET GRECKI

- Alfabet fenicki – pierwszy na świecie, powstał ok. 2 tys. lat p.n.e., nie posiadał samogłosek.
- Grecy przejęli alfabet od Fenicjan w X w p.n.e.
- Grecy dodali samogłoski oraz ustalili kierunek pisania od lewej strony do prawej.
- Powstały trzy odmiany pisma: wschodnia, południowa i zachodnia
- Dały one początek większości pism na świecie: z odmiany zachodniej powstało pismo łacińskie, ze wschodniej zaś wywodzi się cyrylica.

ALFABET ŁACIŃSKI

- Ok. VIII w p.n.e. alfabet grecki poznali Rzymianie, a właściwie zamieszkujący wówczas Rzym Latynowie, stąd nazwa alfabet łaciński
- Późniejsi Rzymianie przystosowali litery alfabetu greckiego (w zachodniej odmianie) do dźwięków swojej mowy i tak powstało pismo łacińskie.
- Alfabetem łacińskim posługuje się obecnie ok. 35% ludności świat.

Oprac. na podstawie: <https://www.dbp.wroc.pl/biblioteki/walbrzych/images/biblioteka/historia%20pisma.pdf>

Ł. Kaniewski, *Łamacze szyfrów*, Odkrywca, 2013, nr9, s.14-19)

Projekt „Szkoła młodych geniuszy” został współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Załącznik nr 2

Na czym pisano zanim wynaleziono papier?

- kamienie, kości, liście, skorupy gliniane, skóry zwierzęce, korę i największe, osiągalne wówczas „karty papieru” - ściany jaskiń.
- W Mezopotamii pismo klinowe powstawało wskutek wyciskania znaków bambusowymi pałeczkami na mokrych **glinianych tabliczkach**, które potem suszono w promieniach słońca.
- Najbardziej rozpowszechnionym materiałem pisarskim, jakiego używali starożytni Egipcjanie, był kamień.
- W międzyczasie Egipcjanie „wpadli” również na pomysł sporządzania materiału pisarskiego z rośliny o nazwie **papirus**. Łodygi krojono na cienkie paski i układano warstwowo na krzyż. Następnie warstwy te rozklepywano drewnianym młotkiem a wydzielany sok sklejał je.
- Państwo egipskie zmonopolizowało produkcję i handel papirusem, co przynosiło mu znaczne dochody. Jednak duże zapotrzebowanie spowodowało, że mimo wielkich plantacji w dolinie Nilu zaczęło brakować roślin. Zaczęto więc szukać czegoś co mogłoby zastąpić papirus. W rezultacie tych poszukiwań wynaleziono **pergamin**.
- Wynalezienie tych **papieru przypisuje się Tsai Lunowi (Chiny) około roku 105 n.e.** Tajemnica produkcji papieru była zazdrośnie strzeżona przez prawie 700 lat .
- Najlepszy papier otrzymuje się z roślin o dużej zawartości celulozy we włóknach, albo ze szmat pochodzących z materiałów naturalnych. Papier znany jest blisko 19 stuleci i jest jednym z najpowszechniej używanych produktów na świecie.

Opracowano za podstawie:

http://sciaga.pl/tekst/67142-68-historia_wynalezienia_papieru_i_materialow_pisarskich